

# Levice neexistuje

Falešná polarizace vnucené ideologie jako propagandy k zachování zavedeného řádu

## Úvod

Moderní politický diskurz je posedlý dualitami. Levice a pravice; liberál a konzervativec; kapitalista a socialista; republikán a demokrat. Nikdy to nekončí.

A tyto binární soubory formují nejen to, jak se lidé identifikují sami a s ostatními, ale i to, jak vnímají politický život celkově – jako souboj mezi dvěma protichůdnými silami, které jsou uvězněny v neustálém boji. Narativ zaměřený na skupinu je přesvědčivý a působí přirozeně. Při bližším zkoumání se však celý tento rámec hroutí.

Tvrdou pravdou je, že žádná „levice“ ve smyslu hybné síly změny ve skutečnosti neexistuje, protože není ucelenou kategorií politické orientace. Spíše je to relační konstrukt; rétorický zástupný symbol pro opozici vůči jakémukoli řádu, který v daném okamžiku dominuje. Její obsah a morální nároky se mění s okolnostmi a údajná identita je definována pouze tím, proti čemu se staví, nikoli konstruktivním návrhem založeným na reálném základě. Poznamenejme, že „socialismus“ je rovněž nesouvislou entitou.

Mezitím „pravice“ přetrvává jako obránce stávajícího řádu. Jako taková neustále absorbuje, neutralizuje a přepisuje pole diskurzu, takže i odpor „levic“ zůstává funkčně konzervativní. Iluze polarizace se tak stává nástrojem propagandy - řízenou dialektikou, která zajišťuje, že *strukturální moc* zůstává nezpochybnitelná.

## 1. Počátky

Myšlenka rozdělení na *levici* a *pravici* vznikla ve francouzském Národním shromáždění v roce 1789 během revoluce. Ti, kteří seděli na levé straně sálu, upřednostňovali sociopolitické změny, jako je demontáž monarchie, aristokratických privilegií a církevní autority, zatímco ti, kteří seděli napravo, podporovali zachování monarchie a církve, a tedy i stávajícího tradičního společenského řádu.

Uspořádání sedadel vytvořilo vhodnou vizuální metaforu. Postupem času se „levice“ stala synonymem pro změnu a reformu, zatímco „pravice“ označovala stabilitu a tradici. Tato slova však byla čistě poziční, nikoli ideologická. Neexistovala žádná „podstata“ *levic* – pouze podmíněný prostorový vztah odrážející společenské síly dané doby.

Kdyby zvítězila monarchie, titíž revolucionáři by zůstali malou radikální skupinou, možná by si jich pamatovali jako utopisty nebo teroristy. „Levice“ opět nebyla doktrínou; byl to prostě směr opozice.

## 2. Poziční povaha politické identity

Každá společnost má v daném okamžiku dominantní způsob organizace – politický, ekonomický a kulturní – který definuje, co je „normální“. Ti, kdo dnes tento řád obhajují, jsou označováni za „konzervativní“ nebo „pravicové“, zatímco ti, kdo se ho snaží transformovat, jsou označováni za „progresivní“ nebo „levicové“.

Tento vztah je tedy zcela kontextuální. Francouzští revolucionáři z roku 1789 byli „levičáci“, protože se stavěli proti monarchii. O století později byli klasičtí liberálové, kteří podporovali *volný trh*, sekularismus a zastupitelskou vládu, ve své době „levičáci“, protože zpochybňovali feudální hierarchie a církevní moc. Přesto se ve 20. století neoliberální ekonomové obhajující deregulovaný *kapitalismus* stali „pravici“ právě proto, že se trhy staly novou ortodoxií.

Tatáž ideologie – individualismus a soukromé vlastnictví – se šířila napříč spektrem čistě proto, že se posunula sociální základna moci. Pozice jsou mobilní, nikoli fixní. Mluvit o permanentní „levici“ tedy znamená zaměnit směr kritiky za trvalou identitu.

Podobně v době Abrahama Lincolna ve Spojených státech se progresivnější reformátoři nacházeli v *Republikánské straně*, která usilovala o zrušení otroctví. Konzervativní establishment reprezentovala *Demokratická strana*, která otroctví obhajovala jako součást tradičního společenského a ekonomického řádu.

Dnes má každá strana zásadně opačné role, pokud jde o podporu tradice versus progresivní změny (i když musíme zohlednit velmi tlumenou povahu, která je vlastní gestu progresivní změny, jako důsledek převládající dominance konzervativního nebo tradičního myšlení a jeho kontroly v podstatě nad oběma stranami).

## 3. Sémantika kontroly

Trvalost této dichotomie *levice* a *pravice* není náhodná. Je to druh zbraně, která slouží pouze tradicionalistům, kteří se staví proti změně. Jinými slovy, jedná se o jazykovou technologii zadržování – způsob, jak usměrňovat sociální nespokojenost do předvídatelných vzorců. Mapováním politického myšlení na jednu osu může vládnoucí řád neutralizovat skutečnou složitost a učinit dissent srozumitelným pouze v termínech, které částečně potvrzují logiku systému.

Jinými slovy, pokud dokážete stanovit hranice debaty v mezích kulturně očekávaného rámce (*levice* a *pravice*), můžete ovládat myšlení posílením úzké definice těchto předpokládaných extrémů, konkrétně s ohledem na omezení sklonu ke stále radikálnější změně, což je přesně cíl. Rozdíl mezi *levicí* a *pravicí* funguje jako sémiotický plot, který pomáhá udržovat diskurz v rámci přijatelných parametrů stávajícího řádu.

Toto je dále posilováno samotnou povahou vnucené skupinové identity. Dnes stále častěji slyšíme politiky (a širokou veřejnost), jak kritizují *levici* a zažívají pocit, že tato „levicová skupina“ je strukturovaná a identifikovatelná. Pokud se politik rozhodne připsat této „levici“ nebo její variantě, například „extrémní levici“, problematickou charakteristiku zahrnující politické násilí, má tendenci to podnítit syrový, zvířecí skupinový antagonismus, v němž každý, kdo je vnímán jako „levicový“, musí tihnout k této násilné charakteristice a setkat se s odporem.

Konzervativnímu, tradičnímu establishmentu proto dobře slouží připisovat všechny problémy ve společnosti skupině „levičáků“, čímž vytváří zábrany, strach a napětí prostřednictvím řetězových reakcí, které protékají občany, jež se stávají obětí nesouvislé falešné duality a propagandy. Jedinec, který má určitou víru například v ekonomickou spravedlnost, se může náhle cítit stále více ohrožen politicky i ve svých vlastních sociálních kruzích, protože je kvůli víře v ekonomickou spravedlnost spojován s násilím.

Tento příklad je samozřejmě stará strategie, kterou jsme viděli za McCarthyho éry. Film *It's a Wonderful Life* (*Život je krásný*) ze 40. let 20. století – vánoční film o komunitě a sdílení – byl FBI kdysi považován za „komunistickou propagandu“.

Meze debaty jsou tedy nejen udržovány silou vnucené tradicionalistické struktury, ale jsou dále posilovány kontrolou jakéhokoli progresivního myšlení, které hluboce překračuje tyto úzké hranice přijatelného diskurzu.

Celkově plní tři klíčové ideologické funkce:

1. Simuluje rozmanitost: Lidé věří, že v rámci daného systému existují smysluplné alternativy, zatímco ve skutečnosti obě „strany“ akceptují stejné *strukturální* základy (tj. soukromé vlastnictví, námezdní práci, nacionalismus, akumulaci kapitálu).
2. Personalizuje systémové problémy: Konflikt se jeví jako záležitost individuální preference nebo morálního vkusu – jakoby politika byla spotřebitelskou značkou.
3. Moralizuje odlišnost: *Levice* a *pravice* se stávají emocionálními identitami, nikoli analytickými kategoriemi, což podporuje loajalitu k symbolům spíše než kritiku idejí, politik a systémů.

#### **4. Historická proměna „levice“**

Historie odhaluje, jak nesouvislé bylo rámování „levice“:

- 18. století: „Levice“ znamenala antimonarchický republikanismus – jakobíny a radikály z Velké francouzské revoluce.
- 19. století: Začala zahrnovat liberály, socialisty a raná dělnická hnutí – podivné společníky, které spojoval pouze odpor k aristokracii.

- 20. století: „Levice“ se rozdělila na reformní sociální demokracii, revoluční komunismus a později, po roce 1968, kulturní hnutí zaměřená na identitu, ekologii a sexualitu.
- 21. století: Toto označení zahrnuje vše od technokratického progresivismu a humanitárního hnutí nevládních organizací až po anarchistickou vzájemnou pomoc a marxistický antiimperialismus – ideologie, které s „pravicí“ nesdílejí téměř nic kromě rétorického odstupu.

Tato proměna opět ukazuje, že *levice* není stabilní světonázor, ale mobilní signifikant. Stejně slovo popisuje jak sociální demokraty, kteří hájí *kapitalismus* sociálními programy, tak revolucionáře, kteří jej přímo odmítají. Pokud *levice* může znamenat jak umírněnou reformu v rámci systému, tak jeho zrušení, pak to neznámá vůbec nic konkrétního. Opět to může znamenat jen zájem o nějakou změnu. Je to prostě zástupný symbol pro další dostupnou formu opozice, ať už je to cokoli.

## 5. „Pravice“ jako strukturální gravitace

Na rozdíl od předpokládané *levice* má *pravice* objektivní kontinuitu – ne kvůli nějaké morální nebo ideologické nadřazenosti, ale proto, že je jednoduše ukotvena v něčem existujícím. Základním principem *pravice* je zachování současného normálu a idejí, jako je hierarchie. Vzhledem k tomu, že hierarchie je dnes trvalým stavem organizovaných společností (z velké části zakořeněným v tržně-ekonomickém determinismu), metafyzickým domovem pravice je tato vnímaná stabilita sama o sobě. V monarchiích hájí krále, v kapitalistických ekonomikách trhy, v teokratických systémech víru. Jeho loajalita nespočívá v žádné jednotlivé doktríně, ale opět v udržování řádu jako takového.

To také vysvětluje, proč pravice (dominantní establishment) dokáže tak dobře absorbovat a modifikovat své nepřátele. Dělnické hnutí se stává „zodpovědným odborářstvím“; feminismus se stává „kapitalismem rovných příležitostí“; environmentalismus se stává „zeleným růstem“. Systém často vstřebává a přebaluje svou kritiku jako inovace v sobě samém.

Proto Noam Chomsky kdysi prohlásil, že v kontextu politických institucí ve Spojených státech ve skutečnosti neexistuje žádná „levice“ (za předpokladu tradiční duality). V americké politice existují pouze skutečně konzervativní a extrémnější konzervativní orientace.

A když se nad tím vším zamyslíte z hlediska zachování establishmentu a sociální kontroly, odhalíte skutečně silný trik, který usnadňuje útlum skutečné opozice do řízené adaptace - ve skutečnosti jakési kybernetické rovnováhy, která zajišťuje, že se nic zásadně nezmění. A funguje to obzvláště dobře, protože samotná struktura této kontroly se stává přijatelnou pro ty samé lidi, kteří potřebují být kontrolováni, aniž by si to vůbec uvědomovali.

## 6. Jak opozice posiluje moc

Každý vládnoucí řád vyžaduje iluzi zpochybňování, aby si udržel legitimitu. Spektakulární představa dvou protichůdných táborů – *levice* a *pravice* – tuto funkci plní dokonale. Přenáší sociální frustraci do ritualizované soutěže, kde jsou výsledky strukturálně předem dané.

Proto *kapitalismus* vzkvétá díky polarizaci. Systém závisí na neustálé debatě o tom, jak rozdělovat bohatství – nikoli o tom, proč bohatství nabývá takové podoby; nebo debatě o tom, kdo by měl vládnout – nikoli o tom k čemu je vůbec takovéto vládnutí. Tím, že každou otázku definuje jako otázku míry mezi *levicí* a *pravicí*, si systém zajišťuje vlastní imunitu.

Volby se stávají divadlem. Každá strana obviňuje druhou z korupce nebo extremismu, zatímco obě celkově slouží stejným finančním a institucionálním zájmům. *Levice* se tak stává morální maskou systému – falešným svědomím, které udržuje stroj v chodu. Jinými slovy, vytváří binární vyrovnávání, které dává uspokojivou iluzi.

Dějiny *kapitalismu* versus *komunismu* jsou klasickým příkladem. Tradičně se tvrdí, že Karl Marx je „ideologickým tvůrcem“ *socialismu* a *komunismu*. Ve skutečnosti se narodil až po vynálezu *levice* a *pravice*. Skutečnost, že se *komunismus* stal vrcholným symbolem „levičáctví“, je pravděpodobně nejsilnější falešnou dualitou a manipulací polarizovaného rámce, jakou historie dosud viděla v zájmu zachování západní kapitalistické hegemonie.

## 7. Ontologická chyba

Z filozofického hlediska je víra v koherentní *levici* chybou kategorie. Zaměňuje vektor s esencí. *Levice* pouze představuje náznak odklonu od dominantního řádu, nikoli stabilní soubor principů.

Proto samotní takzvaní levičáci (což znamená usilovatelé o změnu) vždy vedli hořké vnitřní války – války mezi reformisty a revolucionáři, libertariány a autoritáři, humanisty a materialisty. Nesdílejí žádnou společnou ontologii, protože jejich jednota je definována pouze negací, nikoli pozicí.

Hnutí definované tím, proti čemu se staví, nikdy nemůže definovat, co je. *Levice* a *pravice* se znovu objevují v každém novém řádu, pokaždé se maskují jako základní volba a zároveň zakrývají svou vzájemnou závislost, v konečném důsledku k dlouhodobému prospěchu establishmentu neboli „pravice“.

## 8. Systémová funkce ideologické polarizace

V moderních masových demokraciích je zásadní si uvědomit, že polarizace není selháním systému – je jeho nedílnou součástí. Udržuje populace rozdělené, angažované

a předvídatelné. Narativ *levice* a *pravice* funguje jako zpětnovazební smyčka řízeného konfliktu, která udržuje zavedenou normalitu. Dělá to takto:

- (1) Stimulace: Média a politické elity zesilují určité rozdíly, aby si udržely pozornost.
- (2) Mobilizace: Občané usměrňují úzkost a odcizení do stranické *skupinové identity*.
- (3) Usnesení: Volební cykly poskytují katarzi bez *strukturálních* změn.
- (4) Stabilizace: Základní ekonomické a mocenské vztahy zůstávají nedotčené.

Cyklus se opakuje. *Levice* a *pravice* se tak stávají rituálními identitami – sociálními technologiemi vládnutí. Nedefinují tedy skutečnou ideologickou rozmanitost. Samotný akt víry v ně udržuje řád, který údajně zpochybňují.

## 9. Propaganda volby

Toto uzavřené politické spektrum je v moderní demokracii propagováno jako produktová řada. Spotřebiteli – nyní nazývaný „volič“ – jsou nabízeny dvě hlavní značky, které obě slibují různé příchutě stejného základního zboží – poslušnost logice kapitálu a národního státu.

*Levice* zdánlivě slibuje věci jako soucit, inkluzi a postupné reformy; *pravice* slibuje řád, identitu a tradici. Obě celkově předpokládají *nedostatek, konkurenci a hierarchii* jako neměnnou realitu. Ideologická válka mezi nimi funguje jako korporátní rivalita – Apple versus Samsung, Coca-Cola versus Pepsi-Cola – udržující iluzi svobody prostřednictvím diferenciací spotřebitelů.

Odmítnout tento uzavřený binární systém a posunout se na novou úroveň hledání sociální a ekonomické změny znamená opustit trh schváleného myšlení. Člověk pak přestává být „rozumný“ a stává se „radikální“, „extremistický“ nebo „utopický“. Nejde o analytické označení, ale o diskurzivní tresty – jazykové karantény, které brání systémové imaginaci.

## 10. Teorie systémů: Homeostáza skrze opozici

Z pohledu teorie systémů funguje falešná dualita *levice* a *pravice* jako homeostatický mechanismus – forma politické kybernetiky. Systém udržuje rovnováhu nikoli potlačováním disentu, ale jeho kultivací v rámci tolerovatelných mezí a pevným uzavíráním jakéhokoli porušení stanovených limitů debaty.

Podobně jako termostat regulující teplotu, i moderní institucionální demokracie upravuje rozsah přípustného myšlení, aby udržela celkovou strukturu stabilní. *Levice* funguje jako chladicí funkce systému, uvolňuje sociální teplo a zabráňuje explozi; *pravice* funguje jako jeho topná funkce a posiluje soudržnost, když řád slábne.

Jinými slovy, opozice je kontrolována tak, že velké protesty, kdy jdou lidé po ulici s transparenty a křičí z plných plic, slouží jako jakýsi ventil pro uvolnění tlaku. Ve

většině případů to vlastně nic nedělá, ale uspokojuje to emocionální frustraci těch, kteří jsou nespokojeni se současným establishmentem.

Dohromady tato kodifikovaná *levicovo-pravicová* dualita tvoří toxickou samoregulační smyčku. Když jedna strana získá příliš mnoho podpory, druhá je mobilizována strachem, pobouřením nebo nostalgií. Výsledkem není revoluce, ale „gravitační“ oscilace – oscilace, která je pevně obsažena v již existujících tradičních strukturách a přesvědčeních *pravice*.

## 11. Závěrem

Zdá se, že lidské bytosti touží po identitě a sounáležitosti a politika nabízí obojí. Prohlásit se za *levici* nebo *pravici* znamená připojit se k morálnímu kmeni, často ve spojení s politickými stranami. Ovšem čím více se člověk ztotožňuje s jakoukoli stranou, tím méně vidí samotnou hru a to, jaké síly jsou ve skutečnosti pod kontrolou vyššího řádu.

Tato psychologická útěcha je důvodem, proč tento binární systém přetrvává i mezi zklamanými. Snazší je si představit porážku „opoziční skupiny“, což skrývá hlubší zoufalství - neschopnost chápat politiku nad rámec známé gramatiky moderní hierarchické moci.

Antonio Gramsci poznamenal, že vládnoucí třídy si udržují moc nejen nátlakem, ale i hegemonií – formováním kulturních norem a „selského rozumu“. V tomto rámci je dokonce i odpor předem naprogramovaný. Vládnoucí ideologie definuje, co dissent smí znamenat.

Moderní *levice* – od sociální demokracie až po progresivní nevládní organizace – tedy funguje převážně jako morální dceřiná společnost dominantního systému. Většinou humanizuje *kapitalismus*, řídí nerovnost a poskytuje emocionální katarzi protestu, aniž by zpochybňovala *majetek* nebo *zisk*. Existuje proto, že moc potřebuje svou vlastní kritiku, aby se zdála legitimní – zatímco ti radikálnější myslitelé, kteří zacházejí „příliš daleko“, jsou v podstatě odmítáni jako iracionální nebo dokonce nebezpeční.

Proto velké korporace sponzorují „progresivní kauzy“, proto univerzity vyučují „radikální teorii“ jako akademickou módu a proto systémová kritika jen zřídka opouští sféru umění nebo aktivismu. *Levice* se stává falešným svědomím *pravice* – její nepostradatelnou opozicí, skrze kterou tradiční establishment nadále stabilizuje svou kontrolu.

Politické spektrum, tak jak je propagováno z Francie 18. století, je nakonec klecí vnímání a odmítání – binárním algoritmem zajišťujícím kontinuitu moci pod iluzí pluralismu, na úkor nás všech.

Říct, že „levice neexistuje“, tedy neznamená popírat upřímnost těch, kteří bojují za spravedlnost, rovnost, ekologickou rovnováhu nebo jiné potřebné změny. Znamená to odhalit, jak je jejich energie neustále přesměrovávána do zvládnutelných kanálů reforem, čímž se udržuje homeostáza systému ve prospěch nulové *strukturální* změny.

Skutečným problémem není *levice* nebo *pravice*, ale rozum versus tradice; dogma versus pokrok a/nebo systémovost či anti-systémovost.

Dokud toto rozlišení nenahradí zděděnou falešnou dichotomii, politický život zůstane divadlem řízené opozice – ritualizovanou válkou stínů promítanou na zeď téhož trvalého řádu.